

AMLC

Nieuwsbrief oktober 2020

Centrum voor witwasbestrijding

Beste collega,

Hierbij ontvang je de nieuwsbrief van oktober 2020.

In de nieuwsbrief deze keer actualiteiten over een recente publicatie over de Europese regelgeving inzake witwassen, en over de finCEN files. Vervolgens maken we verbinding met de wetenschap door in een interview met Teun van Ruitenburg het 'financial crime scripting' onder de loep te nemen. Wat is dat en wat kan het betekenen in de witwasbestrijding? Daarna bespreken we, zoals je gewend bent, actuele jurisprudentie.

De recente fuzz rond de finCEN files maakt weer eens te meer duidelijk dat samenwerking in de witwasketen noodzakelijk is om witwassen effectief te bestrijden. Mocht je tegen constructies aanlopen die je wilt delen, laat het ons weten. Vragen of opmerkingen kun je ook altijd mailen naar AML.Centre_Postbus@belastingdienst.nl. Heb je collega's die ook graag de nieuwsbrief willen ontvangen? Zij kunnen zich via dit mailadres aanmelden.

Veel leesplezier!

Het AMLC

Actualiteiten

'Het Europese witwasverbod geduid'

Recent is een publicatie van Senna Kerssies, inmiddels promovenda bij het Willem Pompe Instituut voor strafrecht (UU), verschenen over de Europese regelgeving met betrekking tot witwassen. Zij geeft een overzicht van relevante Europese rechtsinstrumenten, en gaat onder meer in op de vraag hoe de Richtlijn strafrechtelijke bestrijding witwassen (2018/1673) in verhouding staat tot AMLD4 (de vierde anti-witwasrichtlijn, 2015/849) en AMLD5 (de vijfde anti-witwasrichtlijn, wijziging van AMLD4, 2018/843). De Richtlijn strafrechtelijke bestrijding witwassen is aangenomen kort na vaststelling van AMLD5, dus waarom is de verbodsbepaling inzake witwassen daar niet in geregeld? Antwoord, kort door de bocht: omdat het specifieke doel was om strafwetgevingen van de lidstaten te harmoniseren kon art. 114 VWEU (waar AMLD4 en AMLD5 op gebaseerd zijn) niet als rechtsgrondslag dienen. Ook komt de vraag aan de orde of de in een eerdere nieuwsbrief door het AMLC ingenomen stelling dat de Nederlandse wetgeving al voldoet aan de verplichtingen van Richtlijn strafrechtelijke bestrijding witwassen, klopt. Antwoord, kort door de bocht: ja.

De publicatie is [hier](#) te bestellen.

FinCEN files

Het zal niemand zijn ontgaan; we zijn onlangs geconfronteerd met weer een lek van financiële data die mogelijke witwasstructuren blootleggen. De FinCEN files bevatten meer dan 2.000 suspicious activity reports (meldingen van poortwachters aan de Amerikaanse evenknie van de FIU) en duizenden bulktransacties betreffende correspondent banking (een dienst die buitenlandse betalingen en betalingen in buitenlandse valuta mogelijk maakt; in dit geval dollartransacties). De informatie is via een internationaal journalistencollectief gedeeld met journalisten die elk voor hun eigen land relevante verhullende constructies naar boven halen. Ook is een deel van de informatie via de website van het journalistencollectief vrijgegeven. Dit lijkt minder informatie te zijn dan waar de journalisten over beschikken.

Wat deze leak anders maakt dan eerdere leaks, is dat het om geheime informatie van een andere staat gaat. De Verenigde Staten stellen zich op het [standpunt](#) dat wie informatie uit de suspicious activity reports openbaar maakt, een strafbaar feit pleegt. In [eerdere leaks](#) ging het om informatie afkomstig van private bedrijven (Paradise papers, Panama papers, Swiss leaks, Lux leaks, offshore leaks).

Het AMLC verdiept zich in de openbaar gemaakte informatie. Omdat er goed moet worden gekeken naar betrouwbaarheid en omdat de informatie tegen andere bronnen moet worden afgezet, vinden we het nog te vroeg om al conclusies te trekken. Ook voor wat betreft de poortwachtersrol van banken.

No Shelter

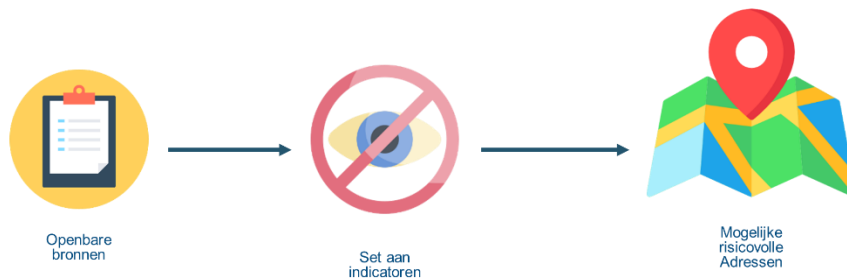
Een van de krantenkoppen inzake de FinCEN files is een mooie aanleiding om wat te vertellen over het project No Shelter. De krantenkop luidt: [Hoe schimmige roebels door Nieuwegein vloeien](#). Het gaat onder andere om een rechtspersoon op een afgelegen bedrijventerrein in Nieuwegein. Voor het oprichten van een Nederlandse rechtspersoon heb je natuurlijk een notaris nodig, maar wat je zelf dient te regelen zijn een bestuurder en een adres voor deze rechtspersoon. Het zijn adressen en tevens bestuurders die centraal staan binnen het project No Shelter.

Vanuit de IDEA Summerjam 2019¹ is gestart met een pilot van het project No Shelter, te weten het gezamenlijk in kaart brengen van de schaduwtrustsector. Aanleiding hiervoor waren onder andere publicaties over het opknippen van trustdienstverlening en de schaduwtrustsector die hierdoor ontstaat en een publiek private

¹ IDEA is het digitale ideeënplatform van de FIOD dat innovaties verder helpt. Tijdens de FIOD IDEA Summerjam komen allerlei partijen (zowel publieke als private) bij elkaar om te brainstormen over probleemstellingen en oplossingen. Hieruit wordt 1 winnend idee gekozen en dat idee wordt, onder projectbegeleiding van het innovatieteam NOVA van de FIOD, in 3 maanden verder uitgewerkt tot een werkende oplossing.

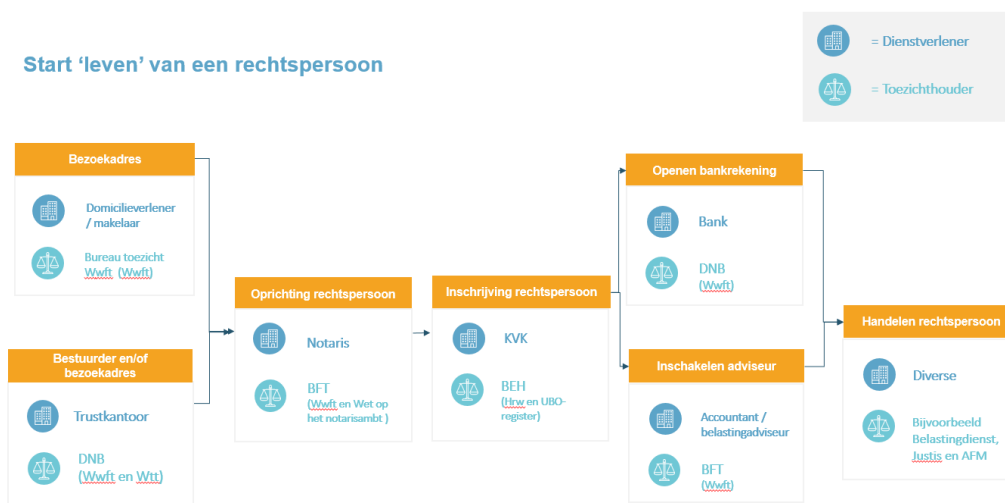
samenwerking op dit onderwerp. ² Bij de pilot waren het innovatieteam NOVA van de FIOD (projectmanagement) en collega's van de Belastingdienst, FIOD, Taskforce West Brabant Zeeland en het AMLC betrokken.

Er is gekozen om op basis van openbare informatie (zoals het Handelsregister) risicovolle adressen voor de schaduwtrustsector in kaart te brengen. Op basis van verschillende indicatoren, zoals het aantal rechtspersonen dat ingeschreven staat op een adres of indicatoren over de rol van een bestuurder, is een risicoprofiel voor adressen opgesteld dat inzicht geeft in opvallende domicilie-adressen in Nederland. Partijen hebben vervolgens ieder zelfstandig op basis van eigen bronnen geanalyseerd en gevalideerd of inderdaad sprake is van risicovolle adressen in relatie tot de schaduwtrustsector. Uit een eerste steekproef komt naar voren dat bij circa 30% van de adressen er aanwijzingen zijn voor illegale trustdienstverlening. Die eerste resultaten vanuit validatie en analyse zijn waardevol om nader uit werken.

Na de pilot heeft het AMLC de handschoen opgepakt om het project No Shelter verder te brengen. De focus van het AMLC zal breder zijn dan die van de pilot die zich richtte op de schaduwtrustsector. In het vervolg van No Shelter richten we ons op het in beeld krijgen van diverse dienstverleners (legaal of illegaal) die betrokken kunnen zijn bij verhullende (internationale) bedrijfsstructuren en witwassen faciliteren. Dienstverleners die hierbij een rol kunnen spelen zijn bijvoorbeeld accountants, administratiekantoren, advocaten, banken, belastingadviseurs, domicilieverleners, notarissen en trustkantoren.

Start 'leven' van een rechtspersoon

Op dit moment worden vanuit het AMLC verkennende gesprekken gevoerd met publieke en private partijen over het vervolg van het project No Shelter. Wordt vervolgd dus!

Frauduleuze beleggingsinstellingen met Nederlandse bankrekening

De AFM ziet een stijging in signalen over risicovolle beleggingen bij [buitenlandse aanbieders](#). De aanbieders zijn met Europees Paspoort actief in Nederland en vallen daarmee niet onder toezicht van de AFM. In enkele gevallen

² <https://www.groene.nl/artikel/witwassen-in-een-flexkantoor>, <https://www.trouw.nl/nieuws/lees-ook-er-blijft-een-achterdeur-voor-witwassers-bestaan~bc5ec522/>, <https://www.nrc.nl/nieuws/2018/06/15/van-asielzoeker-tot-verdachte-miljonair-a1606813>.

beschikken de aanbieders zelfs niet of niet langer over het vereiste Europese Paspoort en veinzen zij een zekere legitimiteit door gebruik te maken van handelsnamen sterk lijkend op die van vergunde aanbieders.

Online laat de aanbieder mooie winsten aan de belegger zien. Het kantelpunt wordt voor de belegger bereikt bij de 'cash-out'; het moment dat de belegger de virtuele winsten wil uit laten betalen. Daar gaat het mis: de aanbieder betaalt niets uit. In werkelijkheid zijn de gelden van de belegger nooit belegd. Veelal worden de gelden kort na bijschrijving weggesluisd. Door middel van buitenlandse vennootschappen worden de gelden witgewassen, waarbij gebruik kan worden gemaakt van betaaldienstverleners.

Door de betrouwbaarheid die het Nederlandse financiële stelsel geniet, is het voor buitenlandse aanbieders aantrekkelijk om Nederlandse bankrekeningen aan te houden, waarop de nietsvermoedende belegger kan storten. Red flags zijn:

- Ontbreken van afschrijvingen naar (buitenlandse) particuliere beleggers (de zgn. cash-out)
- Geen indicatie van investeringsactiviteiten
- Afschrijvingen (bulk) naar niet-gelieerde buitenlandse entiteiten
- Laag of geen banksaldo (zgn. doorsluisrekening)

Financial Crime Scripting

Interview met projectleider Financial Crime Scripting: Teun van Ruitenburg (Team Follow the Money)

Om maar meteen met de deur in huis te vallen; wie is Teun van Ruitenburg?

Ik ben criminoloog, en werk sinds mei 2019 bij de afdeling Beleid & Strategie van het Functioneel Parket. Vanuit die afdeling ben ik volledig werkzaam bij Team Follow the Money. Hiervoor heb ik 4,5 jaar bij de Sectie Criminologie van de Erasmus universiteit Rotterdam gewerkt. Hier heb ik promotieonderzoek gedaan naar de aanpak van outlaw motorcycle gangs in Nederland, welk onderzoek ik in mei van dit jaar heb verdedigd. Ik vind het een heel interessante uitdaging om in mijn huidige functie de wetenschap aan de praktijk te verbinden, en andersom. Dit is ook één van de rollen die ik binnen team Follow the money vervul; op wat voor manier kan de wetenschap helpen bij het zichtbaar maken van crimineel vermogen?

En voordat we de inhoud in gaan, wat doet team Follow the Money?

Met team Follow the Money slaan het Functioneel Parket en de FIOD de handen ineen om onzichtbaar crimineel vermogen zichtbaar te maken en daar nieuwe signalen voor de opsporing uit op te werken. Deze signalen zijn het resultaat van datagedreven onderzoek in bestaande én nieuwe bronnen waarop vernieuwende indicatoren worden toegepast. Binnen het team komen de werelden van big data en financiële recherche samen. Gegeneerde signalen worden overgedragen aan onze samenwerkingspartners. Onze focus is breder dan alleen afpakken en witwassen, en wij werken voornamelijk regionaal. We zijn gestart in de regio Rotterdam en we zitten nu in midden-Nederland. We laten de regio's kennismaken met onze manier van werken zodat ze deze op den duur zelf kunnen voortzetten.

Je bent projectleider *financial crime scripting*, say what? Eerst maar eens: wat is *crime scripting*?

Crime scripting is het opsplitsen en analyseren van het logistieke proces van specifieke criminele activiteiten. Zo kan het criminele proces van hennepsteelt worden opgesplitst in het verwerven van een locatie, het inrichten daarvan, de aanschaf van kweekmateriaal, kweek, oogst en opslag, afzet en tot slot het gebruik van de opbrengst. Vervolgens maakt het model duidelijk van welke dienstverleners en gelegenheden (in de boven- en onderwereld) de crimineel afhankelijk is voor het met 'succes' doorlopen van deze stappen. Wanneer je immers begrijpt van welke factoren en omstandigheden een crimineel afhankelijk is voor het plegen van criminaliteit, wordt ook duidelijk op welke wijze dit proces kan worden gefrustreerd. De verschillende barrièremodellen die de afgelopen jaren binnen verschillende overheidsdiensten zijn en worden ontwikkeld zijn het directe resultaat van deze methodiek.

En nu de stap naar *financial crime scripting*?

Waar barrièremodellen weliswaar duidelijk zicht geven op de verschillende stappen van criminele activiteiten, valt op dat binnen de beschikbare scripts nog maar weinig aandacht is voor de rol van financiën binnen deze stappen. Door nu met een 'financiële bril' naar crime scripts te kijken proberen wij *financial crime scripts* te ontwikkelen die dus ook zicht geven op de rol van financiën binnen het crime script van een specifieke criminele activiteit. Een dergelijk *financial crime script* kan in andere woorden inzichtelijk maken op welke plaatsen binnen het crime script de crimineel tevens afhankelijk is van geld. Om het voorbeeld van hennepsteelt nog een keer aan te halen; de crimineel heeft financiën nodig om de grondstoffen en verworven locatie te betalen, net zoals de hennepknippers betaald moeten worden voor hun diensten. Daarna kan het zo zijn dat er voor het vervoer van de oogst en het afval weer geld nodig is ten behoeve van het huren van een busje. Betalingen die in dit proces gedaan worden kunnen ook weer gedaan worden met eerder crimineel verdiend geld. Met dit simpele voorbeeld wordt duidelijk dat *financial crime scripting* een potentieel waardevolle methodiek is om de geldstromen bij (georganiseerde) criminaliteit te onderzoeken en financiële structuren bloot te leggen. Op dezelfde wijze kan er immers ook een *financial crime script* gemaakt worden van bijvoorbeeld cocaïnehandel, wapenhandel of specifieke vormen van fraude.

Het ontwikkelen van een *financial crime script* is nieuw. Zowel binnen de opsporing als binnen de wetenschap wordt er nog beperkt gebruik gemaakt van deze methodiek. Er zijn natuurlijk wel crime scripts van financieel-economische delicten zoals witwassen³, maar ook deze scripts laten 'enkel' zien welke stappen een crimineel moet doorlopen om te kunnen witwassen en bijvoorbeeld niet hoeveel geld het de crimineel kost óm deze stappen te doorlopen.

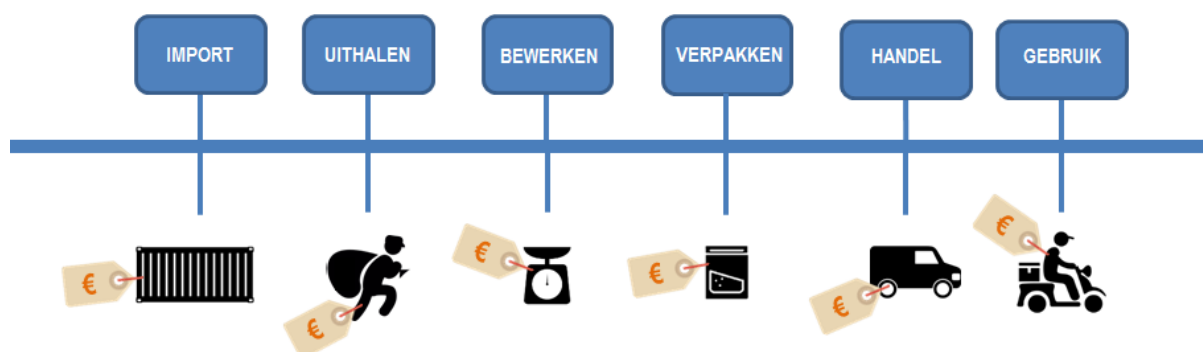
De meerwaarde van een *financial crime script* is dat het helpt om meer met een financiële bril naar criminaliteit te kijken. Dit is belangrijk omdat criminelen in de meeste gevallen natuurlijk uit zijn op financieel gewin. Wanneer men zicht heeft op de geldstromen van een criminele activiteit, kan het ontwikkelde *financial crime script* nadien ook fungeren als raamwerk bij het vergaren van bewijs in strafrechtelijke onderzoeken, het afpakken van criminele winsten, maar ook bij het opwerpen van (financiële) barrières bij private partijen.

Een *financial crime script* is dus niet alleen van belang voor overheidspartijen, maar ook voor private partijen?

Zeker, *financial crime scripts* zouden extra inzichten kunnen bieden die met private partijen gedeeld kunnen worden om aan de voorkant criminaliteit te herkennen en te dwarsbomen.

Klinkt interessant, maar ook heel groots. Hoe hou je het project behapbaar?

We gaan binnen dit project focussen op één criminele activiteit, namelijk cocaïnehandel in Nederland. Daarbij zal niet gekeken worden naar het productieproces van cocaïne in het buitenland en ook in eerste instantie niet naar de eventuele export van de geïmporteerde cocaïne naar het buitenland. Wel zal er gekeken worden naar de financiële stromen vanaf import, dus uithalen, bewerken, verpakken, en handel. Tot aan de verkoop aan de gebruiker.

³ [https://researchportal.port.ac.uk/portal/en/theses/improving-the-prevention-of-money-laundering-in-the-uk-kingdom\(8ca206do-fc37-469e-8717-653eb68b41c3\).html](https://researchportal.port.ac.uk/portal/en/theses/improving-the-prevention-of-money-laundering-in-the-uk-kingdom(8ca206do-fc37-469e-8717-653eb68b41c3).html)

Is het idee dat je het script van het gronddelict in beeld brengt en dat dit kan helpen bij de aanpak van witwassen, of zou je uiteindelijk ook een script voor witwassen kunnen ontwikkelen? Een voordeel van de witwasaanpak is immers dat niet gefocust hoeft te worden op het gronddelict.

Beide vragen kan ik met 'ja' beantwoorden. Ten eerste denk ik dat je met een financial crime script van een gronddelict beter zicht kan krijgen op hoeveel geld de verschillende rollen of facilitators (in het algemeen) binnen een script verdienen, welke inzichten ook weer van belang kunnen zijn tijdens een witwasonderzoek. Tegelijkertijd is witwassen natuurlijk ook een zelfstandig delict dat op verschillende manieren uitgevoerd kan worden, wat vervolgens dus ook weer kan worden uitgewerkt in verschillende financial crime scripts. Het zou heel mooi en waardevol zijn om in de toekomst verschillende financial crime scripts te hebben ontwikkeld, waarbij ook meteen duidelijk is hoe deze scripts in werkelijkheid met elkaar vervlochten zijn. Immers, waar in elke processtap van een criminele activiteit door verschillende criminelen geld wordt verdiend, moet ook in elk stap geld worden witgewassen.

Succes met jullie project, keep us posted!

Jurisprudentie

Gerechtshof Amsterdam, 07-07-2020 maatstaf opzeggen beleggingsrekening: [ECLI:NL:GHAMS:2020:1992](#)

De gedaagde is een beleggingsonderneming die 'execution only' diensten aanbiedt. Dat betekent dat ze aan haar klanten geen beleggingsadvies geeft, maar alleen een platform biedt waarop klanten kunnen beleggen in effecten. De eiser is een zelfstandige die een beleggingsportefeuille, met duizenden put- en callopties met een looptijd tot (onder meer) december 2023, heeft ondergebracht bij het platform. De beleggingsinstelling heeft aangegeven de cliëntrelatie te willen beëindigen, de eiser stelt dat dit onrechtmatig is.

De beleggingsonderneming heeft naar aanleiding van stortingen van grote omvang de eiser aan een verscherpt cliëntenonderzoek onderworpen. Bij dat onderzoek is gebleken dat de cliënt wordt genoemd in de Panama Papers, geroyeerd is als lid van de Nederlandse Orde van Belastingadviseurs en dat de vergunning van het trustkantoor waar de cliënt aan verbonden is geweest door de Nederlandse Bank is ingetrokken. Daar stelt de belegger tegenover dat hij nooit strafrechtelijk is veroordeeld, dat hij zelf aan DNB heeft verzocht om zijn trustvergunning in te trekken en dat al zijn stortingen zijn gedaan met inkomsten die bij de Belastingdienst bekend zijn.

Het hof oordeelt met betrekking tot het opzeggen van de cliëntrelatie dat de beleggingsonderneming hiertoe over mag gaan. Het niet meer kunnen beschikken over een beleggingsrekening is minder ingrijpend dan het niet meer kunnen beschikken over een betaalrekening. De jurisprudentie over de beëindiging/continuering van een betaalrekening, waarnaar de eiser verwijst, is op de huidige situatie dus niet zonder meer van toepassing. De overeenkomst met betrekking tot de beleggingsrekening kan in beginsel **zonder** zwaarwegende of gewichtige reden worden beëindigd. Het hof oordeelt dat de bevindingen van het verscherpt cliëntenonderzoek niet leiden tot een reëel risico op reputatieschade of intrekking van haar vergunning als beleggingsonderneming en er geen sprake is van gewichtige of zwaarwegende reden om de cliëntovereenkomst te beëindigen. Dat neemt niet weg dat op grond van de uitkomsten van het onderzoek de eiser in een verhoogd risico categorie geplaatst kon worden en dat de beleggingsonderneming kon besluiten om de cliëntrelatie te beëindigen.

De eiser voert nog aan dat de omstandigheden die aan het licht zijn gekomen bij het verscherpt cliëntenonderzoek al bestonden bij het aangaan van de beleggingsrelatie en daar toentertijd onderzoek naar gedaan had kunnen worden. Dit neemt niet weg dat de beleggingsonderneming gerechtigd was op een later moment een verscherpt cliëntenonderzoek uit te voeren en op grond van de bevindingen die daaruit naar voren kwamen, te besluiten de cliëntovereenkomst te beëindigen.

De beleggingsonderneming moet de cliënt wel de tijd geven om de portefeuille ergens anders onder te brengen, hij heeft hiervoor de tijd tot 31 december 2020.

Raad van Discipline Amsterdam 24-08-2020, Contante betaling advocaat: [ECLI:NL:TADRAMS:2020:190](#)

Een advocaat heeft contant geld van een cliënt aangenomen. Het gaat niet om een al te groot bedrag, maar het oordeel van de tuchtrechter is duidelijk. Uitgangspunt is dat betalingen giraal plaatsvinden tenzij feiten of omstandigheden contante betaling rechtvaardigen, en boven de 5.000 euro per jaar vindt overleg met de deken plaats (art. 6.27 Verordening op de Advocatuur). In deze zaak zijn geen feiten of omstandigheden aangevoerd waaruit volgt dat sprake was van een uitzonderingssituatie. Dat de advocaat niet zelf om de contante betaling zou hebben gevraagd, doet niet ter zake.

Colofon

Redactie:

mr. Dorine Stahlie
mr. Sophie de Ridder

Coördinator kennis & expertise
Vaktechnisch medewerker

Anti Money Laundering Centre

Utrechtseweg 297 gebouw C, 3731 GA De Bilt

E: AML.Centre_Postbus@belastingdienst.nl

De AMLC nieuwsbrief voor overheidspartijen verschijnt 6 keer per jaar. Dit geldt ook voor de nieuwsbrief voor private partijen, deze wordt in het Nederlands en in het Engels verstuurd. Daarnaast versturen wij voor internationale partners 4 keer per jaar een nieuwsbrief.

Aanmelden/afmelden: via een mail naar bovenstaand e-mailadres.